Fredningsforslag i Ringkøbing-Skjern og Herning kommuner

Borris Skydeterræn

Udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening, november 2026

Danmarks Naturfredningsforening ● Masnedøgade 20 ● 2100 København Ø ● Tlf. 39 17 40 00 ● dn@dn.dk ● www.dn.dk

Dato: 11. november 2026
Sagsbehandler: Lena Bau
Kontaktoplysninger: 31 10 95 37, lena@dn.dk

Fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del
c/o Retten i Herning
Haraldsgade 28
7400 Herning

Forslag til fredning af Borris Skydeterræn

Indholdsfortegnelse:

1. Baggrunden for forslaget side 3

2. Fredningsforslagets afgrænsning side 3

3. Beskrivelse af fredningsområdet side 4

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold side 14

5. Forslag til fredningsbestemmelser side 15

Bilag 1: Areal- og lodsejerliste
Bilag 2: Budgetoverslag
Bilag 3: Myndigheders bemærkninger til budgetoverslaget
Bilag 4: Hensigtserklæring
Bilag 5: Screeningsnotat

Litteraturliste side 19

Kortbilag 1: Fredningskort i 1:10.500 og oversigtskort i 1:60.000

Danmarks Naturfredningsforening fremsætter hermed i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3, forslag til fredning af Borris Skydeterræn i Ringkøbing-Skjern og Herning kommuner, i alt 4.734 ha. Arealet ejes af Forsvaret.

1. Baggrunden for forslaget

Borris Skydeterræn og Borrislejren blev oprettet i 1902 og omfattede på daværende tidspunkt ca. 1800 ha hede. Staten opkøbte arealet dels for at bevare det store sammenhængende hedeareal, dels for at anvende området som skydeterræn. Senere blev området udvidet og i dag udgør Forsvarsarealet 4.743 ha.

Allerede i 1903 blev ca. 1800 ha af området fredet for at beskytte heden. Imidlertid har den aldrende fredning udtjent sin værnepligt, og der er behov for en modernisering af fredningen, som rummer uhensigtsmæssige forbud som f.eks. afgræsning med kreaturer.

Forsvarets skyde- og øvelsesterræner rummer generelt store naturværdier. Det skyldes bl.a., at det er mange år siden, hvis nogensinde, at arealerne har været under plov. Samtidig lægges der store ressourcer i at forvalte områderne, så hensynet til naturværdierne, og forbedringen af dem, går hånd i hånd med anvendelsen af områderne til militære formål.

På trods af den intensive militære anvendelse fremstår fredningsområdet som et stort sammenhængende naturområde med meget høje naturværdier og med et væld af truede og sjældne arter.

I 2025 underskrev Danmarks Naturfredningsforening og Forsvaret en hensigtserklæring om, at foreningen kan rejse fredningssag med sovende fredningsbestemmelser på visse af Forsvarets arealer, herunder Borris Skydeterræn. Baggrunden var og er en erkendelse af, at mange af Forsvarets øvelsesområder rummer store både naturmæssige og rekreative værdier, som kan komme under pres, hvis Forsvaret en dag afhænder dem – hvilket det er sket mange gange med øvelsesområder gennem tiden. Her skal blot nævnes Vestamager ved København, Kær Vestermark ved Sønderborg og Melby Overdrev ved Tisvilde Hegn.

DN ønsker at sikre naturværdierne på lang sigt, og mener, at en fredning, der samtidig kan sikre offentlighedens adgang til området, hvis Forsvaret afhænder arealerne, er det stærkeste værktøj til at bevare dem. Da en fredning først vil få effekt den dag Forsvaret afhænder området, er det DNs opfattelse, at en fredning vil være uproblematisk men rettidig omhu, så ingen kan være i tvivl om, at hovedfokus skal være på biodiversitet og offentlighedens adgang, den dag Forsvaret ikke længere anvender området.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsområdet udgøres alene af Forsvarets arealer, i alt 4.734 ha. Selve Borrislejren er udeladt af fredningsforslaget, hvorfor der ikke er fuldstændig sammenfald med størrelsen på Forsvarets samlet areal på 4.743 ha og fredningens afgrænsning.

Fredningsforslagets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Langt størstedelen af fredningsområdet ligger i Ringkøbing-Skjern Kommune, mens omtrent 177 ha ligger i Herning Kommune.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Indledning
I den sydøstlige del af Ringkøbing-Skjern Kommune, og med en lille del i Herning Kommune, ligger Borris Skydeterræn, der rummer landets største sammenhængende hedeareal.

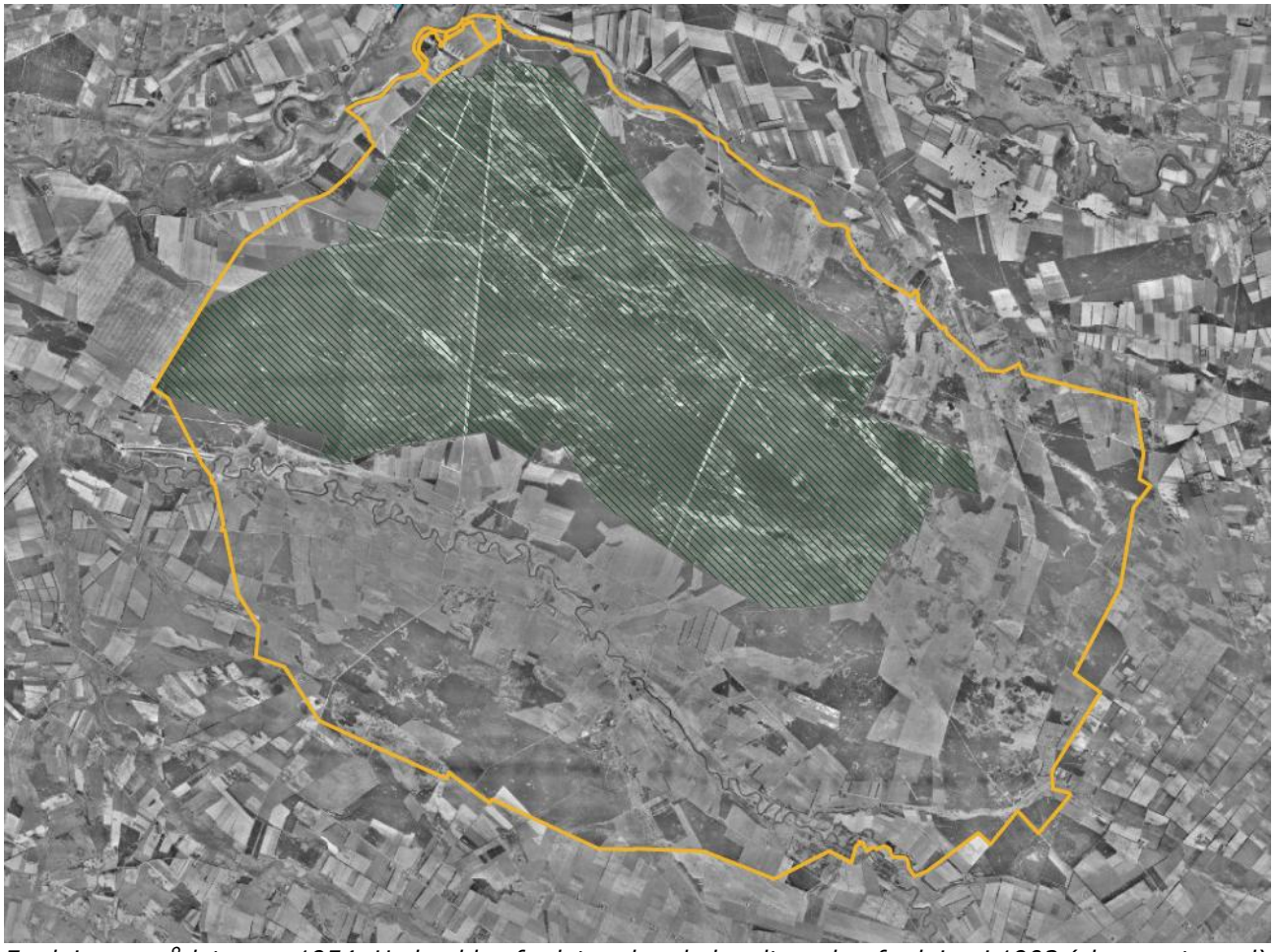
For at sikre det storslåede hedelandskab fra opdyrkning, lykkedes det i 1902 botanikeren Eugen Warming at udvirke en statslig bevilling til opkøb af Borris Sønderland, ca. 1830 ha. Bevillingen forudsatte, at militæret kunne benytte heden som øvelsesterræn, og arealet blev overdraget til Københavns Universitet og Forsvaret i fællesskab.

I 1953-1954 blev skydeterrænet udvidet med ca. 3.000 ha til dets nuværende størrelse på 4.743 ha, og Borris Skydeterræn er landets næststørste militære skydeterræn.

Udvidelsen bestod primært af Omme Ådal med den uregulerede Omme Å, terrænet syd for Omme Å samt et større område i den østlige del af terrænet. I stort omfang var der tale om dyrkningsarealer med tilhørende gårde. Da Forsvaret overtog arealerne, ophørte dyrkningen og gårde og huse blev revet ned. Med undtagelse af Hjemmeværnsgården og en transformator i det sydøstlige hjørne af terrænet er alle huse og gårde (i alt ca. 50) fra dengang væk. Flere steder kan man dog stadig finde rester af fundamenter og haver.

Omkring skydeterrænet forløber den 26,5 km lange Ringvej, som er en væsentlig forudsætning for færdslen i og brugen af skydeterrænet.

I dag fremstår Borris Skydeterræn som et stort sammenhængende naturområde med en mosaik af hede, overdrev, moser og enge og i den sydlige del er området gennemskåret af Omme Å.

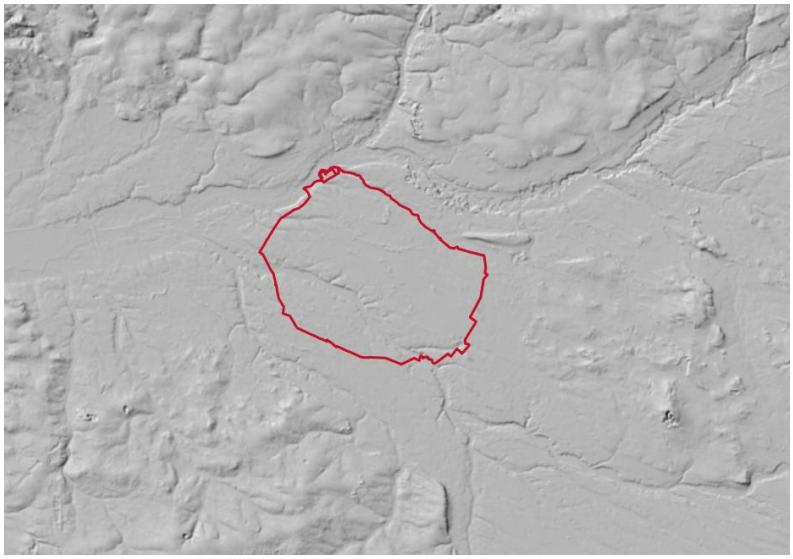
Fredningsområdet anno 1954. Heden blev fredet ved en bekendtgørelsesfredning i 1903 (skraveret areal) og siden blev skydeterrænet udvidet i 1953-54. (Ortofoto fra Danmarks Miljøportal, Arealinformation)

Fredningsområdet anno 2025. Arealet fremstår som et stort sammenhængende naturområde. (Ortofoto fra Danmarks Miljøportal, Arealinformation)

Landskabet

Fredningsområdet ligger som en del af en markant smeltevandsslette, der blev dannet under den seneste istid. Det er et fladt terræn, hvor klitformationerne Søbjerge hæver sig få meter over det omgivende terræn. Store Blæsbjerg udgør det højeste punkt, 24 m.o.h., men er reelt også en klittop, der kun hæver sig en smule over det øvrige terræn.

Højdemodelkortet viser at fredningsområdet ligger i en smeltevandslette, der blev skabt under sidste istid
(fra Danmarks Miljøportal, Arealinformation)

Mod nord afgrænses fredningsområdet af Skjern Ådal, mens Omme Å snor sig gennem områdets sydvestlige del.

Hele området fremstår som en stor samlet hedeslette, men rummer også moser, overdrev, ferske enge og søer. Særligt i kanten af fredningsområdet ligger der fredskovsarealer, primært nåletræsplantager, mens der langs Omme Å er spredte bevoksninger af bl.a. pil, rød-el, birk, alm. røn og tørst.

En række steder vidner kørespor om områdets anvendelse som skydeterræn.

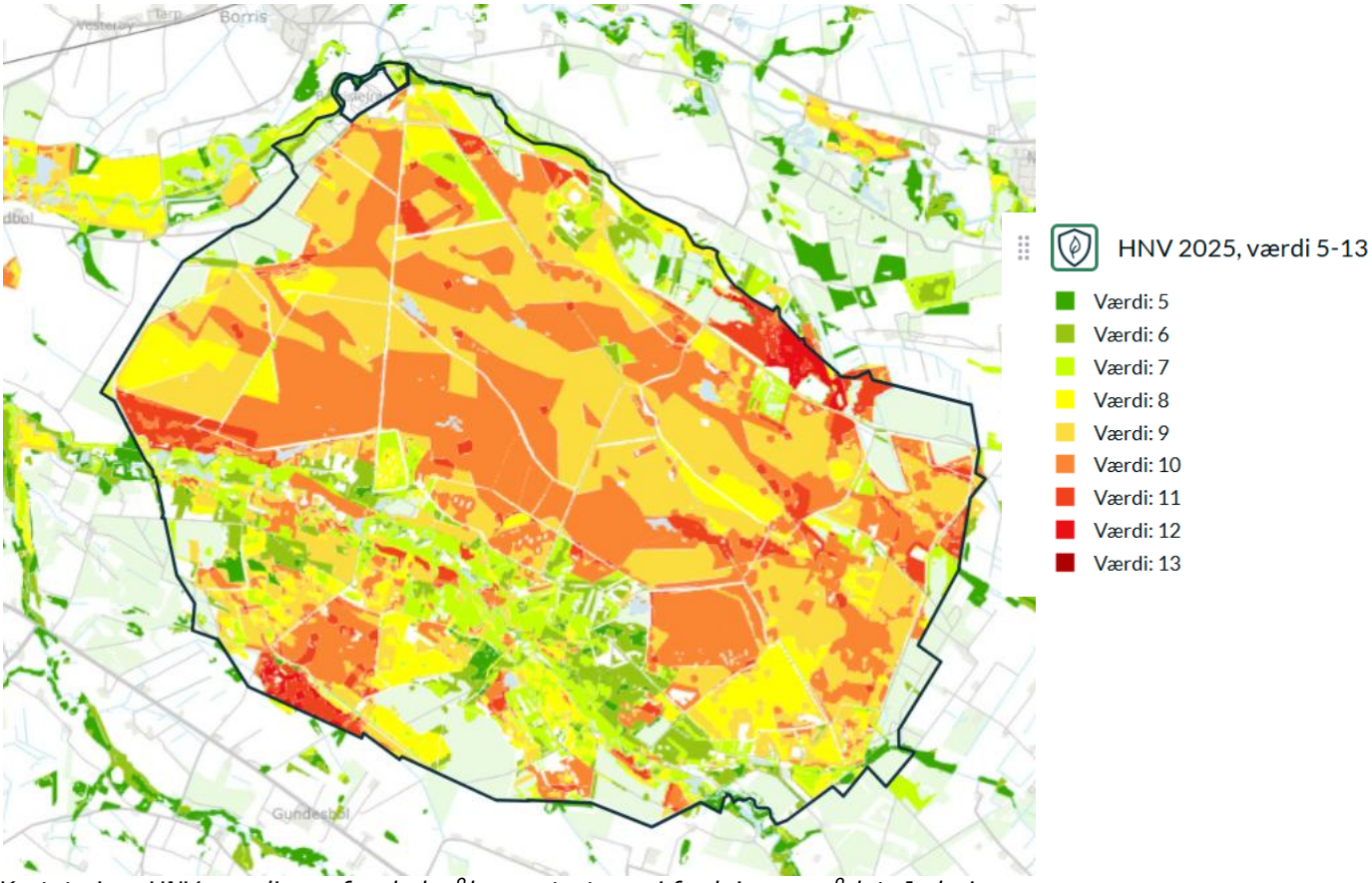

Omme Å skaber oplevelsesmæssig kontrast i det elles lysåbne hedeslettelandskab.

Naturen

Borris Skydeterræn er Danmarks største sammenhængende hedeareal, og nok et af landets mest artsrige naturområder. En søgning på Arter.dk viser, at der i området er registreret omkring 1.700 arter, hvoraf ca. 80 arter er truede. Jævnfør HNV-kortene er der tale om høje naturværdier på tværs af arealet.

HNV (High Nature Value) På Danmarks Miljøportals Arealinformation kan man se et kort over HNV-værdierne. HNV-kortet vægter naturværdien af et areal ud fra 14 parametre, der spænder fra landskabsforhold og driftspraksis til forekomst af særlige arter. Jo højere HNV-værdi jo højere naturværdi.

Kortet viser HNV-værdierne for de lysåbne naturtyper i fredningsområdet. Jo højere HNV, jo højere naturværdi. (fra Danmarks Miljøportal, Arealinformation)

Mosaikken af hede, moser, overdrev, enge, skov, søer og vandløb giver grundlag for stor biodiversitet, men især den lange naturkontinuitet i kombination med størrelsen af arealet og Forsvarets mangeårige drift og forvaltning har medført, at området i dag fortsat rummer så mange forskellige arter. Forsvaret udarbejder plejeplaner for området, og udfører bl.a. naturplejeaktiviteter som rydning af tilgroede arealer, sikrer helårsgræsning, sikrer naturlig hydrologi, afbrænder hedearealer og indplanter løvtræer i nålekulturer.

Fredningsområdet er levested for adskillige truede ynglefuglearter, bl.a. tinksmed, stor tornskade, rørdrum, hedehøg og mosehornugle ligesom området er levested for bl.a. markfirben og spidssnudet frø, som er særligt beskyttede jf. EU's habitatdirektiv. Der forekommer tillige en lang række sjældne sommerfugle, bl.a. markperlemorsommerfugl, brunlig perlemorsommerfugl, isblåfugl, engblåfugl (truet), moserandøje og violetrandet ildfugl.

Derudover rummer fredningsområdet en stor bestand af krondyr, ca. 200 individer, hvilket kan virke pudsigt, når dyrene i bogstavelig forstand færdes med krudt og kugler flyvende om ørerne. Tilsyneladende har dyrene vænnet sig til aktiviteterne og erfaret, at de ikke selv bliver jaget. For at øge græsningseffekten af krondyr holdes et område på ca. 600 ha i Omme Ådal jagtfrit.

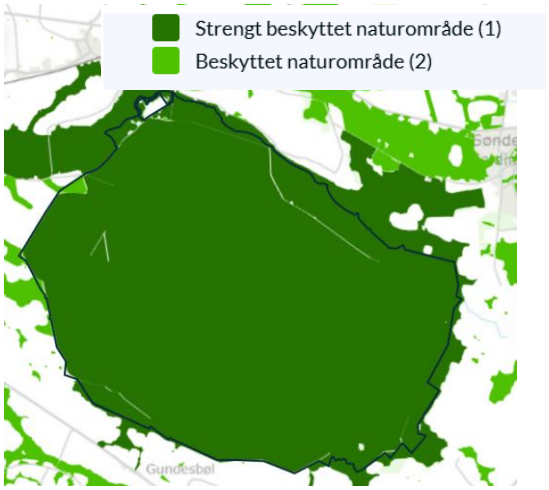
I en årrække har Borris Skydeterræn nu også været levested for et ulvepar, der hvert år siden 2022 har fået hvalpe. Ulven er på Habitatdirektivets bilag II (se afsnittet om Natura 2000 neden for) og er på Rødlisten registreret som sårbar, hvilket betyder, at den er truet.

Omme Å er ureguleret på strækningen gennem fredningsområdet, og vandløbet er levested for bl.a. de sjældne arter bæklampret, laks, grøn køllegguldsmed og odder.

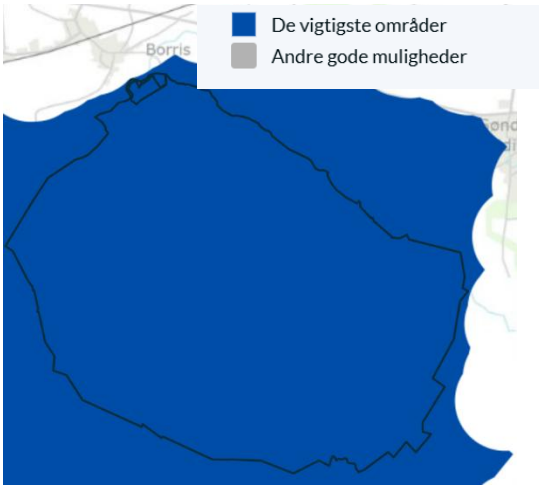
I 2024 udgav Københavns Universitet rapporten "Mere, bedre og større natur i Danmark", der belyser hvor i landet, der er de bedste muligheder for at etablere store sammenhængende naturområder af hensyn til biodiversitet. Rapporten peger på de 149 vigtigste områder, hvoraf fredningsområdet udgør et af disse, og de 149 områder udgør tilsammen et optimalt og arealmæssigt omkostningseffektivt netværk, hvor flest mulige arter dækkes af indsatsen samtidig.

I 2022 udgav Aarhus Universitet rapporten "Potentialet for at reservere 30 % af landarealet til beskyttede og strengt beskyttede områder i Danmark". Rapporten peger på hvor i landet, der kan udlægges 20 % beskyttede naturområder og 10 % strengt beskyttede naturområder, som er målet i EU's biodiversitetsstrategi. Fredningsområdet indgår som en del af de 10 % strengt beskyttede områder, der er beskrevet i rapporten, og udgør således et af de områder i Danmark, hvor indsatsen for at sikre biodiversiteten først og fremmest bør fokuseres.

Kravene til de strengt beskyttede områder er på EU-niveau ikke entydige i forhold til jagt, men det er meddelt fra EU-Kommissionen, at muligheden for jagt i et strengt beskyttet område skal ses i forhold til bevaringsmålsætningerne for et givent område, jf. Natura 2000 (se afsnittet om Natura 2000 og bilag IV-arter). Det betyder bl.a. at der i fredningsområdet skal være mulighed for en naturforvaltning, hvor der er fokus på at sikre naturlige dynamikker og udvikling af naturens egne processer.

Aarhus Universitet, 2022.

Københavns Universitet, 2024.

Udover at forskerne peger på fredningsområdet som et af de vigtigste for biodiversiteten, er der altså også en EU-forpligtelse til at sikre gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som området er udpeget for at beskytte. Sagsrejser mener, at en fredning vil være det bedste værktøj til at sikre fredningsværdierne, når Forsvaret en dag forlader området.

Jagt
Med fredningsbestemmelserne § 4 stk. 5 foreslås et jagtforbud i fredningsområdet den dag, fredningen træder i kraft. Baggrunden er,

- dels at sikre, at jagt i området ikke bliver den begrænsende faktor for, at området på sigt kan blive en del af de 10% strengt beskyttede områder, hvor der forventligt ikke må være ressourceudtag,
- dels at sikre, at der i fremtiden vil være jagtfrie arealer, hvortil offentligheden har fuld adgang uden hensyntagen til jagt,
- dels at sikre, at den naturlige baggrundsgræsning fra det vilde hjortevildt kan indgå i naturplejen,
- dels at sikre, at der ikke sker trofæjagt, som mange steder i landet har resulteret i at kun ganske få kronhjorte bliver gamle, og
- dels at sikre dyrenes naturlige græsningsadfærd.

I dag er det alene Forsvaret, som har mulighed for at drive jagt i fredningsområdet, hvilket betyder, at der med en fredning ikke fratages private lodsejere en jagtret.

Den kritisk truet stor tornskade
Foto: Eskil J. Nielsen-Ferreira

Ulven har fundet vej til Borris Hede
Foto: Eskil J. Nielsen-Ferreira

Området huser en stor bestand af krondyr
Foto: Eskil J. Nielsen-Ferreira

Stor mosehornugle yngler i området.
Foto: Eskil J. Nielsen-Ferreira

Natura 2000 og bilag IV-arter

Internationale naturbeskyttelsesområder, i daglig tale kaldet Natura 2000-områder, er et netværk af beskyttede områder i EU, og områderne udgøres af fuglebeskyttelsesområder, habitatområder og Ramsarområder. Et Natura 2000-område kan være omfattet af en eller flere af de tre typer beskyttelse.

I Danmark er der udpeget 257 Natura 2000-områder, og hvert område er udpeget for at beskytte særlige naturtyper og arter, det såkaldte udpegningsgrundlag.

Med undtagelse af nogle enkelte arealer i den sydlige del, er hele fredningsområdet beliggende inden for Natura 2000-område nr. 67 Borris Hede, som rummer habitatområde H60 og fuglebeskyttelsesområde F37.

Natura 2000-området Borris Hede er udpeget for at beskytte særligt naturtyperne tør og våd hede, visse- og revling-indlandsklit samt hængesæk, der er en mosenaturtype. Der er dog tillige en række andre naturtyper på udpegningsgrundlaget, lige som området er udpeget for at beskytte arterne grøn køllegulдsmed, laks, bæklampret og Odder samt bl.a. ynglefuglene rørdrum, trane, hedehøg, mosehornugle, rødrygget tornskade og tinksmed. Det samlede udpegningsgrundlag fremgår af figurerne neden for.

Trane og havørn som ynglefugle er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Når et område er udpeget som Natura 2000-område indebærer det, at der skal sikres en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som området er udpeget for at beskytte, og at der skal gøres en aktiv indsats for at sikre eller genoprette naturen i området.

Staten ved Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø udarbejder hvert sjette år Natura 2000-planer for samtlige Natura 2000-områder, som beskriver hvilke mål, der skal nås. På baggrund af disse udarbejder kommunerne handleplaner for egne og private arealer mens offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte gennem egne drifts- og plejeplaner, hvilket Forsvaret har ønsket at gøre for Borris Hede. Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har på den baggrund udarbejdet "Borris Skydeterræn, tillæg til drifts- og plejeplan 2026-2027".

En af Natura 2000-planens konkrete målsætninger for området er, at der skal være mulighed for en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 60		
Naturtyper:	Visse-indlandsklit (2310)	Revling-indlandsklit (2320)
	Græs-indlandsklit (2330)	Lobeliesø (3110)
	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Å-mudderbanke (3270)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Enekrat (5130)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)
	Tørvelavning (7150)	Rigkær (7230)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Grøn køllegguldsmed (1037)	Bæklampret (1096)
	Laks (1106)	Odder (1355)

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 67

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 37		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Havørn (Y)
	Rørhøg (Y)	Blå kærhøg (T)
	Hedehøg (Y)	Trane (Y)
	Hjejle (Y)	Tinksmed (Y)
	Mosehornugle (Y)	Natravn (Y)
	Hedelærke (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 67 - fortsat

Jf. naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 3 skal fredningsforslag, der omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, indeholde en redegørelse for, hvorledes fredningen vil medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser inde for disse områder.

Formålet med fredningen er bl.a. at sikre og forbedre områdets naturværdier og øge biodiversiteten med særligt fokus på at bevare og forbedre levesteder for sårbare og truede arter. Samtidig fremgår det af fredningsbestemmelsernes § 3 stk. 2, at fredningsområdet til enhver tid er underlagt gældende Natura 2000-plan og dertil hørende handleplaner. En fredning som foreslået vil altså understøtte og medvirke til at målene i Natura 2000-planerne nås.

I dag er implementeringen af Natura 2000-indsatserne på privatejede arealer baseret på frivillige tilskudsordninger til naturpleje og naturgenopretning, mens indsatserne på arealer ejet af en offentlig myndighed er bindende.

En fredning medfører i henhold til bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn (nugældende BEK nr. 924 af 27. juni 2016) en plejeret til kommunen på privatejede arealer. En fredning vil altså kunne sikre, at der til stadighed kan udføres pleje til fremme af naturværdierne, og dermed bidrage til fremme af Natura 2000-planernes formål, uanset om Forsvaret en dag måtte afhænde arealerne til private lodsejere.

Bilag IV-arterne
Inden for fredningsområdet findes flere arter, som er på habitatdirektivets bilag IV over strengt beskyttede arter, hvis yngle- og rasteområder ikke må ødelægges. Det gælder både inden for og uden for Natura 2000-områderne. Bilag IV-arterne i fredningsområdet omfatter markfirben, spidssnudet frø, grøn køllegguldsmed og odder. Desuden er der registreret vandflagermus og sydflagermus.

Fredningen får til formål at sikre og forbedre områdets naturværdier og øge biodiversiteten med særligt fokus på at bevare og forbedre levesteder for sårbare og truede arter, og vil således medvirke til, at der til stadighed er fokus på opretholdelse af levestederne for bilag IV-arterne.

Offentlighedens adgang

Offentligheden har i dag begrænset adgang til fredningsområdet, hvor det er tilladt at færdes på afmærkede veje og stier i dagtimerne, men kun når der ikke afholdes skydninger i mindst to dage i træk. Desuden har der i en længere periode i 2026 været helt lukket for offentlig adgang af hensyn til ulvene i området.

En fredning vil sikre, at offentligheden får adgang til hele området, den dag Forsvaret afhænder området.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

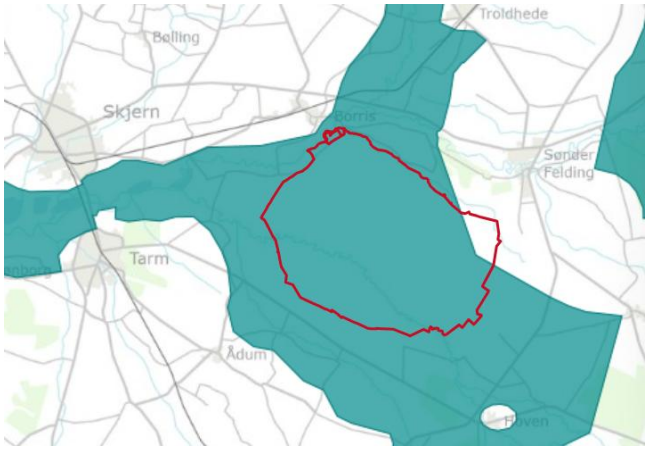
Den del af fredningsområdet, som kaldes Borris Sønderland, blev fredet ved en bekendtgørelsesfredning i 1903, Reg.nr. 00000.03. Med nærværende fredningsforslag foreslås bekendtgørelsesfredningen ophævet og erstattet af en mere tidssvarende fredning, som dækker det samlede skydeterræn.

Zonestatus

Hele fredningsområdet ligger i landzone.

Kommuneplanforhold

Fredningsområdet er omfattet af flere udpegninger i kommuneplanen, som understreger områdets betydning og de særlige værdier, der findes i området. Fredningsforslaget er i fuld overensstemmelse med og understøtter de kommuneplanretningslinjer, der knytter sig til udpegningerne.

Større sammenhængende landskaber

Bevaringsværdige landskaber

Naturområder med særlige naturbeskyttelses-interesser. En del af Grønt Danmarkskort, hvor kommunerne har en særlig forpligtelse til at sikre naturværdierne.

Lokalplanforhold

Der er hverken eksisterende lokalplaner eller lokalplanforslag inden for fredningsområdet.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at sikre og forbedre områdets naturværdier og øge biodiversiteten med særligt fokus på at bevare og forbedre levesteder for sårbare og truede arter,

- at sikre områdets landskabelige værdier,
- at sikre offentlighedens adgang og forbedre områdets rekreative værdier under hensyntagen til naturværdierne,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til overholdelse af Danmarks Internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskyttet naturen.

§ 2 Den militære anvendelse

Fredningen indebærer ingen begrænsninger i anvendelsen eller driften af det fredede område, så længe Forsvarsministeriet råder over området, og så længe hovedformålet med anvendelsen af arealerne understøtter forsvarsformål eller øvrige lignende samfundsinteresser og -opgaver. Forsvarsministeriet kan løbende tilpasse drift og pleje af omhandlede areal således, at det til enhver tid opfylder operative behov. Nærværende fredningsbestemmelser er således ikke gældende, så længe Forsvarsministeriet råder over arealerne. De er ikke til hinder for opførelse af bygninger, infrastruktur og træningsfaciliteter m.v., eller for aktiviteter, som Forsvarsministeriet gennemfører i området.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder som et stort sammenhængende naturområde. Fredningsområdet skal bevares som et sådan, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsområdet er til enhver tid underlagt gældende Natura 2000-plan og dertil hørende handleplaner.

Stk. 3. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Arealerne skal driftes og forvaltes med henblik på at forbedre naturværdierne og øge biodiversiteten.

Stk. 2. Arealerne må ikke omlægges, jordbehandles, drænes, opdyrkes, tilsås, tilplantes, gødskes eller sprøjtes med bekæmpelsesmidler mv.

Stk. 3. Skovbevoksede arealer skal forvaltes som urørt skov. Dog må ikke-hjemmehørende arter til enhver tid fjernes.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for græsning overalt i området som led i naturplejen.

Stk. 5. Jagt er ikke tilladt i området. Der må ej heller opdrættes, udsættes eller fodres vildt med henblik på jagt. Regulering af invasive arter, skadevoldende vildt og syge dyr kan ske efter tilladelse fra plejemyndigheden.

§ 5 Byggeri, veje og tekniske anlæg

Stk. 1. Ny bebyggelse, herunder skure, boder eller andre lignende indretninger er ikke tilladt i fredningsområdet. Ombygning og udvidelse af eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 2. Der må ikke indrettes boliger i eksisterende bebyggelse, som alene må anvendes til formål, som understøtter fredningens formål, herunder naturformidling, madpakkehus, forskning med naturrelaterede formål og lignende, og efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 3. Der må ikke etableres faste konstruktioner og anlæg. Eksempelvis må der således ikke etableres tårne, master, herunder lysmaster, master for luftledninger til strømforsyning, solcelleparker, vindmøller og der må ikke anlægges sportspladser, motorbaner, skydebaner, festivalpladser eller lignende, eller etableres oplags- eller lossepladser. Der må endvidere ikke opstilles campingvogne eller lignende i området.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige hegn og læskure for græssende husdyr. Andre hegn kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 5. Der må ikke anlægges nye veje i området. Eksisterende grusveje må ikke asfalteres.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for etablering af primitive shelterpladser, fugletårne/-skjul og lignende efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for etablering af stenter, klaplåger, færiste, spang og lignende, der etableres som led i naturplejen eller af hensyn til offentlighedens mulighed for at færdes i området.

§ 6 Terrænændringer

Stk. 1. Terrænændringer herunder råstofindvinding er ikke tilladt.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i naturgenopretning, arkæologiske udgravninger og lignende, efter Fredningsnævnets godkendelse.

§ 7 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Stk. 2. På arealer, som på fredningstidspunktet er offentligt ejede, er der, uanset fremtidigt ejerforhold, fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet i medfør af fredningen.

Stk. 3. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet eller som etableres senere, holdes åbne ved f.eks. slåning af sporet mindst en gang årligt.

Stk. 4. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området, herunder ændre forløbet af stier.

Stk. 5. Hunde skal føres i snor, medmindre andet er angivet ved skiltning.

§ 8 Retningslinjer for plejen

Området skal forvaltes og driftes med henblik på at forbedre naturværdierne og øge biodiversiteten.

§ 9 Plejemyndighed, naturpleje og naturgenopretning

Stk. 1. Plejemyndigheden, som er Staten for statsligt ejede arealer og kommunen for egne samt privatejede arealer, kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

Stk. 2. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse med efterfølgende revision minimum hvert 10. år.

Stk. 3. Plejen tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning, herunder genskabelse af den naturlige hydrologi i området efter nærmere beskrivelse i en plejeplan og efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 5. På længere sigt er fredningen ikke til hinder for indgreb der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan og med fredningsnævnets tilladelse.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 11 Ophævelse af eksisterende fredning

I forbindelse med gennemførelsen af denne fredning ophæves bekendtgørelsesfredning af 24. september 1903, Hedeareal i Borris Sønderland.

Litteraturliste

Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste. Velkommen til Borris Skydeterræn.

Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2013. Borris Skydeterræn, Drifts- og plejeplan 2013-2027.

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, Notat, 2018. Naturnær skovkonvertering og stormfaldshåndtering på Forsvarsministeriets arealer.

Forsvarets Ejendomsstyrelse, 2016. Borris Skydeterræn, tillæg til drifts- og plejeplan 20216-2027.

Kristensen, Klaus Kevin: *Borris Hede* i *Trap Danmark* på lex.dk. Hentet 7. juli 2026 fra https://trap.lex.dk/Borris_Hede.

Københavns Universitet, Center for Makroøkologi, Evolution og Klima, 2024. Mere, bedre og større natur i Danmark.

Miljøministeriet, Miljøstyrelsen 2023. Natura 2000-plan 2022-2027 Borris Hede.

Miljøministeriet, Miljøstyrelsen 2023. Natura 2000-basisanalyse, 2022-2027 Borris Hede.

Ringkøbing-Skjern Kommune, 2019. Landskabskarakteranalyse for Ringkøbing-Skjern Kommune.

Aarhus Universitet, Nationalt Center for Miljø og Energi 2022. Videnskabelig rapport nr. 507. Potentialet for at reservere 30 % af landarealet til beskyttede og strengt beskyttede områder i Danmark.

Aarhus Universitet, Nationalt Center for Miljø og Energi 2021. Danmarks Biodiversitet 2020.

Bilag 1- Areal-og lodsejerliste - Borris Skydeterræn

	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:		NBL´s bestemmelser om:					Sti/vej		Den 26-10-2026
			Ca.ha.	Antal lodder	Sø/å beskyttelse § 16 & fortidsminder §18 - ca.ha	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, vandløb - ca.ha	Strandbeskyttelse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Fredskov ca. ha	Tidl. Fredet	Ny - meter	Eksisteren-de - meter	Bemærkninger
1	7d Bindesbøl, Ådum	Forsvarets og Forsvarsministeriets styrelser	400,18	1	38,05	327,82	0,00	60,73	0,00	0	0	
	2d	Arsenalvej 55	3618,21	1	293,75	3185,77	0,00	209,67	1.778,34	0	0	
	2ae Borris Sønderland, Sdr. Borris	9800 Hjørring	9,38	Delvist	5,35	6,60	0,00	0,26	0,00	0	0	
	2c Gundesbøl, Ådum		216,18	1	0,67	108,52	0,00	107,67	0,00	0	0	
	1a Hulmose Gde., Hoven Ringkøbing Skjern Kommune		312,93	1	53,45	189,80	0,00	113,53	0,00	0	0	
	8s Sønderlandet, Sdr. Felding Herning Kommune		177,20	1	0,00	95,34	0,00	83,03	0,00	0	0	
Samlet			4734,08		391,28	3913,85	0,00	574,89	1778,34	0	0	
	I ALT		4.734		391	3.914	0	575	1.778	0	0	

Bilag 2

Danmarks Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Telefon: 39 17 40 00
Mail: dn@dn.dk

Dato: 9. oktober 2026

Til: Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, Ringkøbing-Skjern Kommune, Herning Kommune

Budgetoverslag for fredning af Borris Skydeterræn i Ringkøbing-Skjern og Herning kommuner

Danmarks Naturfredningsforening rejser om kort tid fredningssag for Borris Skydeterræn i Ringkøbing-Skjern og Herning kommuner, i alt ca. 4.734 ha. I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36 stk. 5 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der knytter sig til gennemførelsen af forslaget.

Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. lovens § 39 stk. 1, sidste punktum.

Hele fredningsområdet ejes af Forsvarsministeriet. Der skal således ikke tilkendes erstatning i sagen.

I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36 stk. 6 skal sagsrejser sende budgetoverslaget til udtalelse hos de myndigheder, der kan rejse fredningssag.

Danmarks Naturfredningsforening skal bede om bemærkninger senest 6. november 2026.

Med venlig hilsen

Lena Bau
Fredningsmedarbejder
31 10 95 37, lena@dn.dk

Bilag 3

Lena Bau

Fra: Rasmus Hvidtfeldt Andreasen <rahvi@sgav.dk>
Sendt: 20. oktober 2026 07:15
Til: Lena Bau
Emne: Sv: Budgethøring - fredningsforslag for Borris Skydeterræn (SGAV Id nr.: 14330429)

Kære Lena.

SGAV har ingen bemærkninger til budgethøring for Borris Skydeterræn.

Venlig hilsen

Rasmus Hvidtfeldt Andreasen
AC-tekniker | Skov
+45 51 48 09 70 | +45 51 48 09 70 | rahvi@sgav.dk

Ministeriet for Natur og Dyrevælfærd
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø | Lerchesgade 35 | 5000 Odense C | Tlf. +45 33 95 80 00 | mail@sgav.dk

Sådan håndterer vi dine personoplysninger

Til: Fredning (Fredning@sgav.dk), Herning Kommune (kontaktpersoner) (kommunen@herning.dk), land.by.kultur@rksk.dk (land.by.kultur@rksk.dk), Ringkøbing-Skjern Kommune (kontaktpersoner) (post@rksk.dk)
Fra: Lena Bau (lena@DN.DK)
Titel: Budgethøring - fredningsforslag for Borris Skydeterræn
Sendt: 09-10-2026 10:22

[EKSTERN E-MAIL] Denne e-mail er sendt fra en ekstern afsender.
Vær opmærksom på, at den kan indeholde links og vedhæftede filer, som ikke er sikre.

Til SGAV, Ringkøbing-Skjern Kommune og Herning Kommune,

DN rejser om kort tid fredningssag for Borris Skydeterræn og sender derfor sagen i budgethøring hos myndighederne.

Eventuelle bemærkninger skal sendes til DN senest den 6. november 2026, se vedhæftede høringsbrev.

Venlig hilsen

Lena Bau
Fredningsmedarbejder

Danmarks Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening
Masnedøgade 20

2100 København Ø

Tlf.: +45 39 17 40 00
Mobil: +45 31 10 95 37
E-mail: lena@dn.dk

Returadresse:
Land By og Kultur, Natur, Land og Vand
Smed Sørensens Vej 1, 6950 Ringkøbing

NATURENS RIGE

Sagsbehandler
Anders Peter Hjorth-Hansen
Direkte telefon
99 74 10 69
E-post
anders.hjorth-hansen@rksk.dk
Dato
23. oktober 2026
Sagsnummer
26-000880

Budgethøring - fredningsforslag for Borris Hede

Ringkøbing-Skjern kommune fremsender hermed kommunes bemærkninger til udkastet til en ny fredning af Borris Hede.

Overordnede betragtninger i forhold til fredningsforslaget

Ringkøbing- Skjern Kommune anerkender Borris hedes store værdi som det største sammenhængende hedeområde i Danmark med en rig natur og høj biodiversitet. En stor del af området er omfattet af både nationale regler om beskyttelse gennem naturbeskyttelsesloven og af internationale regler om beskyttelse gennem EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv. Samlet set betyder det, at Borris Hede er omfattet af en vidtrækkende beskyttelse af dets naturværdier og anvendelsen af arealet er samtidig underlagt strenge krav. Dette gælder også for Forsvarets nuværende brug af arealet.

Såfremt Borris Hede overgår til en fredning, vil det betyde, at Ringkøbing-Skjern Kommune, i tilfælde af Borris Hede opkøbes af private ejere, som myndighed skal regulere anvendelsen af arealet gennem mindst 3 forskellige regelsæt, EU's beskyttelsesdirektiver, naturbeskyttelseslovens §3 m.v., samt disse nye fredningsbestemmelser.

Dette vil øge kompleksiteten i kommunens sagsbehandling og det kræver, at reglerne samordnes og ikke er modstridende (se konkrete bemærkninger til fredningsteksten).

Der er ikke indlagt en bonusvirkning i forhold til §3-beskyttelsen i fredningsteksten, hvilket kunne gøre forvaltningen mere smidig i forhold til håndteringen af fredningsbestemmelserne og §3-beskyttelsen

I tilfælde af en overdragelse af Borris Hede til private ejere fra Staten, vil plejeforpligtigelserne overgå til Kommunen. Det vil medføre en ikke ubetydelig plejeforpligtigelse af meget store arealer, som det fremgår af udkastets tekst. Kommunen har for nuværende ikke midler til at løfte denne plejeopgave, og det er uafklaret om kommunens økonomisk kompenseres for denne betydelige ekstra omkostning?

Konkrete bemærkninger til udkastet til fredningstekst

§5 stk. 3 og stk.6:

Stk. 3. Der må ikke etableres faste konstruktioner og anlæg. Eksempelvis må der således ikke etableres tårne, master, herunder lysmaster, master for luftledninger til strømforsyning, solcelleparker, vindmøller og der må ikke anlægges sportspladser, motorbaner, skydebaner, festivalpladser eller lignende, eller etableres oplags- eller lossepladser. Der må endvidere ikke opstilles campingvogne eller lignende i området.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for etablering af primitive shelterpladser, fugletårne/-skjul og lignende efter fredningsnævnets godkendelse.

Hvordan defineres et fugletårn i forhold til et udsigtstårn, som kan anvendes til at betragte de landskabelige værdier og det frie udsyn på heden?

§7, stk.3: Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet eller som etableres senere, holdes åbne ved f.eks. slåning af sporet mindst en gang årligt.

Dette vurderes som en meget omfattende opgave i forhold til antallet af stier og størrelsen på terrænet i henhold til det foreløbige fredningskort.

Ringkøbing-Skjern Kommune savner en konsekvensberegning for de plejeomkostninger, som fredningen kan afstedkomme for kommunen.

Venlig hilsen

Anders Peter Hjorth-Hansen
Biolog

Bilag 4

FORSVARSMINISTERIET

Danmarks Naturfredningsforening

Hensigtserklæring
om
fælles indsats for at sikre værdifulde naturområder for eftertiden

Forsvarsministeriet og Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at de store naturmæssige og rekreative værdier og potentialer, der findes i skyde- og øvelsesterræner, der ejes af Forsvarsministeriet, skal sikres for eftertiden. Det er samtidig afgørende, at terrænerne fortsat kan danne ramme om vigtige samfundsopgaver – ikke mindst Forsvarets opgaver for sikkerhed og tryghed i Danmark.

Forsvarsministeriet og Danmarks Naturfredningsforening vil derfor indlede et samarbejde, hvor naturen i en række af Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner fredes i form af "hvilende fredning". Det indebærer, at fredningen indtræder, når Forsvarsministeriet afhænder arealerne. En fredning får således ikke indvirkning på Forsvarets og Beredskabets nuværende og fremtidige anvendelse og indretning af terrænerne.

Når Danmarks Naturfredningsforening fremsætter forslag om "hvilende fredning" på arealer, der anvendes af Forsvaret, indsættes følgende formulering derfor i fredningsbestemmelsen:

"Fredningen indebærer ingen begrænsninger i anvendelsen eller driften af det fredede område, så længe Forsvarsministeriet råder over området, og så længe hovedformålet med anvendelsen af arealerne understøtter forsvarsformål eller øvrige lignende samfundsinteresser og -opgaver. Forsvarsministeriet kan løbende tilpasse drift og pleje af omhandlede areal, således at det til enhver tid opfylder operative behov. Nærværende fredningsbestemmelser er således ikke gældende, så længe Forsvarsministeriet råder over arealerne. De er ikke til hinder for opførelse af bygninger, infrastruktur og træningsfaciliteter m.v., eller for aktiviteter, som Forsvarsministeriet gennemfører i området."

Samarbejdet omfatter indledningsvis Jægerspris Skyde- og Øvelsesterræn, hvor fredningen er gennemført, og Hevring Skydeterræn, hvor forslag om "hvilende fredning" er igangsat. Derudover bakker Forsvarsministeriet op om Danmarks Naturfredningsforenings hensigt om at fremsætte forslag om "hvilende fredning" for Borris Skydeterræn og Højstrup Øvelsesplads.

Ved fremtidige udpegninger lægges vægt på, at der på områderne er dokumenterede naturværdier (eksempelvis i form af anden eksisterende beskyttelse). Hvilende fredninger må ikke indbefatte områder, som indeholder parkeringspladser, vaskepladser, depoter, værksteder, indkvartering, flyvestationer, antenner og andre tekniske arealer, bygninger eller kapaciteter. Derudover forudsættes bred lokal tilslutning.

Jægerspris, den 18. september 2025

.....

Troels Lund Poulsen
Forsvarsminister

.....

Maria Reumert Gjerding
Præsident

Bilag 5

Myndighedsskema – bilag til fredningsnævnets screeningsafgørelse efter miljøvurderingslovens § 10.

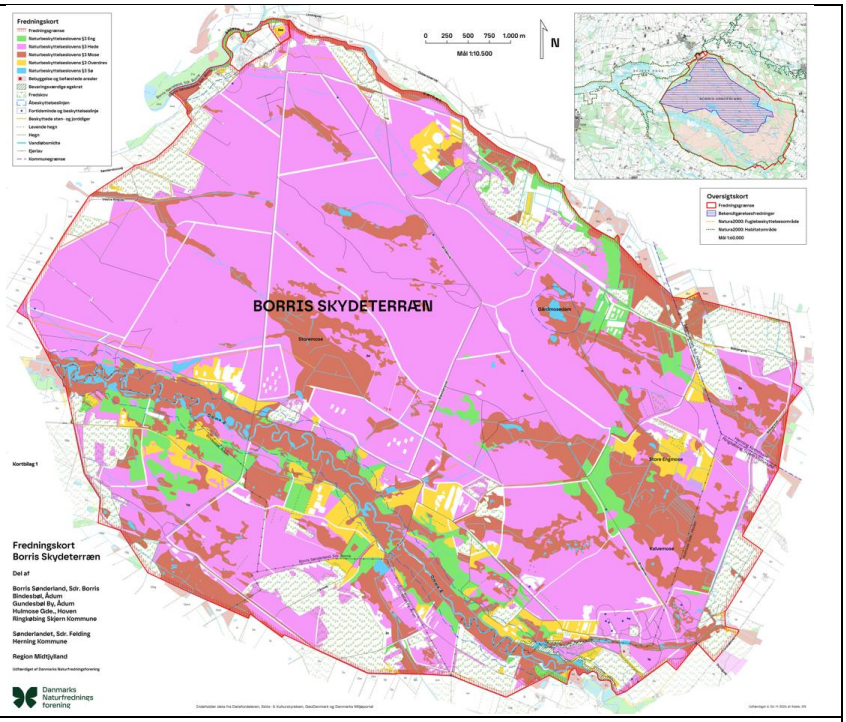
Ifølge § 8, stk. 2 1-2 i lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (LBK nr. 4 af 3. januar 2023) skal myndigheden vurdere, om planer og programmer omfattet af lovens § 8, stk. 1, og som kun fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller angiver mindre ændringer i planer og programmer, kan få væsentlig indvirkning på miljøet, og der derfor skal udarbejdes en miljøvurdering.

Jf. orientering fra Miljøstyrelsen af 22. maj 2018 om reglerne for miljøvurdering af fredningsforslag, skal sagsrejser vurdere, om forslaget er omfattet af miljøvurderingsreglerne samt tilvejebringe det faktuelle grundlag for miljøvurderingen. Det er fredningsnævnet, der forestår at sende materialet i høring samt at modtage høringssvar, og det er ligeledes fredningsnævnet, der på baggrund af det tilvejebragte materiale træffer afgørelse om miljøvurdering.

Sagsrejserne har vurderet, at fredningsforslaget er omfattet af lovens § 8, stk. 2 og har derfor foretaget en screening af de forventede miljøkonsekvenser som følge af fredningsforslaget. Screeningen er foretaget med udgangspunkt i kriterierne i bilag 3 til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter, og vurderingen fremgår af nedenstående skema.

Det er fredningsnævnet, der jf. § 10 i miljøvurderingsloven træffer endelig afgørelse om hvorvidt der er krav om miljøvurdering eller ej på baggrund af oplysningerne i screeningsskemaet.

Titel	Fredningsforslag for
Beskrivelse af fredningsforslaget	Fredningsforslaget omfatter 4.734 ha Fredningen har til formål, • at sikre og forbedre områdets naturværdier og øge biodiversiteten med særligt fokus på at bevare og forbedre levesteder for sårbare og truede arter, • at sikre områdets landskabelige værdier, • at sikre offentlighedens adgang og forbedre områdets rekreative værdier under hensyntagen til naturværdierne, • at skabe grundlag for naturpleje, • at medvirke til overholdelse af Danmarks Internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskyttet naturen.

Kort over området		
Ansvarlig myndighed	Fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del c/o Retten i Herning Haraldsgade 28 7400 Herning	
Sendes i høring hos	Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) Forsvarsministeriet Ringkøbing-Skjern Kommune Herning Kommune	
Omfatter fredningsforslaget forhold, der efter lovens § 8, stk. 1, nr. 1 og 2, betyder, at der skal udarbejdes miljørapport og –vurdering?:		
Er fredningsforslaget omfattet af lovens bilag 1 eller 2? (udgør rammen for fremtidige anlægstilladelser)	Nej	Forslaget udgør ikke rammen for fremtidige anlægstilladelser.
Medfører fredningsforslaget krav om miljøvurdering af virkning på et internationalt naturbeskyttelsesområde? (forventes at medføre væsentlig påvirkning af Natura 2000-område)	Nej	Fredningsforslaget vurderes ikke at medføre væsentlig påvirkning af Natura 2000-området. Fredningen har til formål at bevare og forbedre områdets natur- landskabsmæssige værdier. Fredningen vurderes generelt at gavne naturen og bidrage til at sikre og forbedre bevaringsstatus for naturtyperne og arterne inden for det berørte Natura 2000-område. Fredningen vurderes endvidere at være forenelig med Natura 2000-planens overordnede målsætninger.

		Fredningen vurderes at være direkte forbundet med Natura 2000-områdets bevaringsforvaltning, idet den bidrager til en fremtidig beskyttelse af naturtyper, levesteder og arter omfattet af områdets udpegningsgrundlag. På denne baggrund vurderes fredningen hverken alene eller i kumulation med andre planer og projekter at kunne skade Natura 2000-områdets integritet eller være til hinder opfyldelsen af målsætningerne.

Indvirkning på miljøet

Miljøparametre	Væsentlig betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	Bemærkninger
Fredningsforslagets indvirkning på eller relevans for anden planlægning, lovgivning, projekter og aktiviteter		X		Fredningen er en status-quofredning med fokus på biodiversitet, der på grund af lov-hierarkiet altid vil være underlagt gældende Natura 2000-planer og dertil hørende handleplaner, og som derfor vil medvirke til at målsætningerne for dette internationale naturbeskyttelsesområde nås. Fredningen vil desuden understøtte kommuneplanens udpegninger af bl.a. naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser, bevaringsværdige landskaber og større sammenhængende landskaber. Der er ingen områder udlagt til råstofgravning, og der er ingen lokalplaner inden for fredningsområdet.
Vurdering af fredningsforslagets miljømæssige indvirkning i forhold til størrelse, geografisk			X	Fredningen vil ikke medføre ændringer eller aktiviteter, der kan medføre en væsentlig indvirkning på miljøet. Stort set hele området er beskyttet

Miljøparametre	Væsentlig betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	Bemærkninger
udbredelse og indbyrdes påvirkning				natur, og skal med fredningen opretholdes som sådan.
By- og kulturmiljø				
Bymiljø/bygninger				Ikke relevant
Fortidsminder			X	Der ligger en række rundhøje inden for fredningsområdet. Fredningen rummer ikke særskilte bestemmelser om fredede fortidsminder, og beskyttelsen af fortidsminderne sker derfor fortsat i henhold til Museumsloven.
Befolkningens sundhed/sikkerhed				
Handicappede og mobilitetshæmmede personer			X	Fredningen ændrer ikke adgangsforholdene i området, men sikrer opretholdelsen af offentlig adgang.
Brand, eksplosion, giftpåvirkning				Ikke relevant
Forurening				
Jordforurening, håndtering og flytning				Ikke relevant
Vand				
Grundvandsforhold			X	Fredningen vil sikre at området også i fremtiden henligger som natur, og vil derfor fortsat medvirke til at beskytte de særlige drikkevandsinteresser i området.
Jord				
Jordbund og jordarealer				Ikke relevant
Luft				
Luftforurening og påvirkning af luftkvaliteten				Ikke relevant
Klima				
Klimatiske faktorer som drivhusgasser, klimatilpasning mv.				Ikke relevant

Miljøparametre	Væsentlig betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	Bemærkninger
Trafik				
Trafikafvikling/-belastning samt trafikstøj og trafiksikkerhed				Ikke relevant
Natur				
Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura2000, Ramsar mv.)		X		Stort set hele fredningsområdet ligger inden for Natura 2000-område nr. 67 Borris Hede, der består af habitatområde H60 og fuglebeskyttelsesområde F37. Inden for Natura 2000-områder skal det sikres, at de arter og naturtyper der er på udpegningsgrundlaget, opnår gunstig bevaringsstatus. Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 67 er bl.a. naturtyperne våd hede, tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og hængesæk samt bl.a. arterne odder, laks, bæklampret, grøn køllegguldsmed og rørdrum, hedehøg, mosehornugle og rødrygget tornskade som ynglefugle. (Det fulde udpegningsgrundlag for området fremgår sidst i dette dokument). Fredningen får bl.a. til formål at sikre og forbedre områdets naturværdier, at skabe grundlag for naturpleje og at medvirke til overholdelse af Danmarks Internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen. Fredningsforslaget er en status quo-fredning uden bestemmelser om konkrete anlægsprojekter, naturplejeindsatser som rydninger af skovbevoksede arealer eller anlæggelse af rekreative faciliteter. Det kan derfor udelukkes, at fredningen vil medføre en væsentlig påvirkning af Natura 2000-området, herunder

Miljøparametre	Væsentlig betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	Bemærkninger
				naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget.
Sjældne, udryddelsestruede eller fredede dyr, planter eller naturtyper		X		Der er registreret ca. 80 truede arter inden for fredningsområdet, og 7 arter, der er på habitatdirektivets bilag IV over strengt beskyttede arter, hvis yngle- og rasteområder ikke må ødelægges. De syv bilag IV-arter er markfirben, spidssnudet frø, grøn køllegguldsmed, odder, vandflagermus, sydflagermus og vandranke. Fredningen vil med de foreslåede formålsbestemmelser medvirke til at sikre, at der fortsat, og på lang sigt, er særligt fokus på at bevare og forbedre levesteder for disse sårbare og truede arter.
Naturbeskyttelse (§3)		X		En meget stor del (3.910 ha) af fredningsområdet er kortlagt som beskyttet natur, jf. naturbeskyttelseslovens § 3. Fredningen vil sikre, at der også efter et evt. ejerskifte vil være en plejeret i naturområderne, og dermed sikres muligheden for at forhindre, at de beskyttede naturtyper forringes og vokser ud af beskyttelsen.
Spredningskorridorer/økologiske forbindelser		X		Områdets funktion som økologisk spredningskorridor fastholdes med fredningen.
Landskab				
Bevaringsværdige landskaber, geologi, kystlandskaber mv.		X		Landskabets karakter som et stort sammenhængende sletteområde vil med fredningen sikres mod bebyggelse og tekniske anlæg som kan påvirke landskabet negativt.
Andet				
Kumulativ effekt sammen med andre planer og projekter				Ingen relevante forhold.

Miljøparametre	Væsentlig betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	Bemærkninger
Miljøpåvirkning af grænseoverskridende karakter				Ingen relevante forhold.

Myndighedens konklusion

	ja	nej	Uddybning
Giver resultatet af screeningen anledning til at antage, at fredningsforslaget vil kunne påvirke miljøet væsentligt, således at det er omfattet af krav om miljøvurdering?:			Screeningen giver ikke anledning til at antage, at fredningsforslaget vil kunne påvirke miljøet væsentligt. Det vurderes derfor, at fredningsforslaget ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område nr. 67 Borris Hede jf. Natura 2000-plan 2022-2027

2.2 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 60		
Naturtyper:	Visse-indlandsklit (2310)	Revling-indlandsklit (2320)
	Græs-indlandsklit (2330)	Lobeliesø (3110)
	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Å-mudderbanke (3270)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Enekrat (5130)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)
	Tørvelavning (7150)	Rigkær (7230)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Grøn køllеguldsmed (1037)	Bæklampret (1096)
	Laks (1106)	Odder (1355)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Å-mudderbanke (3270) er ikke til stede i habitatområde H60. Den nævnte naturtype gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 37		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Havørn (Y)
	Rørhøg (Y)	Blå kærhøg (T)
	Hedehøg (Y)	Trane (Y)
	Hjejle (Y)	Tinksmed (Y)
	Mosehornugle (Y)	Natravn (Y)
	Hedelærke (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.